

ПОЛИТИКА САВРЕМЕНЕ ТУРСКЕ НА БАЛКАНУ И СРПСКА ЈАВНОСТ

Српску јавност и политику може да занима поређење политике савремене Турске и оне из старих султанских времена или револуционарног времена председника Кемала Ататурка. У том интересовању централно место заузима питање промена у односу на политику председника Ататурка и њене циљеве на Балкану, са којег је војнички потиснута у балканским ратовима. Српску јавност посебно занима судбина Ататуркових реформских резултата, чији гарант је била турска армија. То интересовање је 1946. појачано пошто је тада успостављен вишестраначки систем у којем су новонастале исламистичке партије биле толерантне, мада се данас, 75 година после, може говорити о циклусима који су се понављали и чинили да турско друштво буде растрзано између секуларизма, који је земљи у аманет оставио Кемал-паша Ататурк, и идеологија које се појављују.

Кемализам је у Турској укинуо шеријат и увео парламентаризам. Хладни рат је Турску растеретио улоге страже према Русији. Истовремено, њена спољна политика, ослоњена искључиво на Сједињене Америчке Државе, постаје самосталнија, са циљем афирмисања Турске као новог регионално-глобалног актера од Средње Азије до Балкана. Размирице и подела Кипра, као и отворено противљење Француске и Немачке њеном чланству у Европској унији, о чему су преговори почели 2005. и потом престали, чине да је Турска, убедљиво муслиманска земља са 75 милиона становника, једном стопом остала у Европи, а хиљадама километара у Азији.

У таквој ситуацији у појединим међународним круговима могле су да се чују спекулације о будућој већој улози Турске на Балкану. Тој Турској, коју су њени народи пре стотинак година протерали са Балкана, подршку су давале две велике силе, и саме заинтересоване за ове просторе. САД су деценијама покушавале да убаце Турску, свог најважнијег савезника међу муслиманским земљама, у Европску унију. Она је још 1963. имала споразум за Европску унију, а 1980. је добила формалну кандидатуру за чланство. Касније, после немачке изјаве да Европска унија неће никог осим Хрватске, Немци и Французи су читав овај простор, осим Хрватске и Војводине, препустили наследницима Отоманског царства и били срећни да је Турска остављена ван Европске уније. За такво решење били су заинтересовани и Американци, који су се, у немоћи да

Турску убаце у Европску унију, залагали да је уведу макар у њено предворје. И Американцима и Европљанима важно је било да умерена и секуларна Турска, а не Иран, Индонезија или нека друга радикална држава, буде муслимански лидер и заштитник. Одржавање Турске, за Европу везане макар преко Балкана, Западу је било важно како би се нивелисало њено стратешко усмерење ка лидерству у блискоисточном и ширем муслиманском свету. Против таквог уласка Турске на Балкан није изгледа имала ништа ни Русија, услед тога што је своју трасу Јужног тока преусмерила на њено подручје. Турска је Русима била потребна и због њеног утицаја на кавкаске муслимане.

Стварањем нових спољнополитичких канала савремена Турска се не усредсређује више искључиво на интеграцију у Европску унију, већ настоји да национални интерес сагледа и оствари у проширеном геополитичком хоризонту. Она почиње да делује самостално, не зато што више не жели да приступи Европској унији, већ управо супротно, да би истакла свој стратешки значај и ојачала позицију у преговорима са Бриселом. Корени савремене Турске и враћање ислама у њој датирају од 60-их година XX века. Њен даљњи повратак ојачао је креатор савремене Турске Тајип Ердоган, који је као градоначелник Истанбула подржавао одржавање вере. Турска је од јесени 2001. године промовисала стабилност слободе. Њени исламисти на власти показали су да ислам и демократија нису два међусобно искључујућа појма. У верности завету да Турску уведу у Европску унију, исламисти су за кратко време од земље успели да створе економску силу која је, после Кине, имала највећи раст на глобалном нивоу.

Долазећи на власт 2002. године, Ердоган је „направио историју”, са почетком деловања нове происламске странке – Партије правде и развоја, која је окупљала исламисте, либерале и националисте незадовољне традиционалном секуларном партијом, па су поздравили планове социјалних реформи и реактивирање политичког ислама. На оптужбе да земљу покушава да врати у султанска времена, одговарао је речима „да је његова Партија правде и развоја исламска варијанта демохришћанских странака на Западу”. И први председник савремене Турске од 2007. године Абдулах Гул је отворено саопштавао своју приврженост исламу.

После освајања трећег премијерског мандата 2011. године, Ердоган је у победничком говору присталицама Партије правде и развоја (АПК) рекао „да је ово победа за Босну, Дамаск и Западну обалу, колико и за Истанбул, Анкару и Турску”. Та изјава одсликава Ердоганову жељу да буде проглашен заштитником свих „муслимана који страдају широм света” и да „даје за право његовим критичарима који тврде да он мисли да је султан”. Модерни султан или не, Ердоган је за непуних десет година успео посрнути турску економију да подигне на дванаесто место по величини у свету, са бруто националним дохотком од око 10.000 долара по становнику. Истовремено је све чинио да промени Устав и у Турској uvede председнички систем сличан оном у САД-у, где би најва-

жније полуге извршне власти биле у рукама председника. Тиме је савладао правила АКП-а да не може имати више од три премијерска мандата, како би се кандидовао за шефа државе и опет освојио неприкосновену власт. Ердоган је тврдио да може да спроведе реформе како би се Турска приближила стандардима Европске уније. Не намеравајући да у Турској устроји систем који би функционисао и без доминантног лидера, чинио је све „да његове речи слушају не само у Турској, већ и широм Блиског истока и Балкана, од Сарајева до Јерусалима”. У новој турској моћи, поред Ердогана, значајну улогу на Балкану имао је министар спољних послова Ахмет Давутоглу, који је веома вешто покушао да представи Турску као патрона или модел за демократизацију арапског света, не помињући експлицитно отоманско наслеђе и владавину Турске у том делу света, а сличан приступ имао је и на Балкану. У самој Турској је ситуација дво-струко трансформисала земљу – економски и политички. У економском смислу напред се пошло модернијој и ефикаснијој привреди, ка приватизацији, а у политичком и укупном друштвеном смислу отишло се назад, у неку врсту полуисламског система, у превођењу ислама из приватне у друштвену сферу. У обема намерама Ердоган је успео. Турска је бележила економски раст далеко виши од земаља Европске уније. Двадесетак година раније у њој је друштвени производ по становнику био 40 одсто нижи од српског (без Косова), а двадесет година касније, Србија је била испод турског нивоа. Укупна турска међународна трговина, кад је Ердоган дошао на власт, била је 150 милијарди долара, а после тих двадесет година 300 милијарди, што је десет пута више него вредност српске међународне размене.

Односи Србије краља Александра, у оквиру Југославије, и Турске у времену Ататурка до краја 80-их година XX века, били су изузетно коректни. Тада су нова Југославија, Грчка и Турска закључиле Балкански пакт. У раздобљу грађанског рата у Босни и Херцеговини и сукоба на Косову и Метохији ти односи су се пореметили. Стручњак за Турску и њену спољнополитичку релацију др Дарко Танасковић сматра да Србија са Турском у свему треба да унапређује сарадњу, посебно у најширем економском домену, јер она „у много чему може бити веома захвалан партнер”. Он је даље сматрао да се политички треба ослободити илузије (ако таква постоји) о неком напрасном турском пријатељству и непристрасности у балканским стварима. Даље је сматрао да „никако не би ваљало подлећи неоосманској кампањи преиспитивања и ревидирања српске тенденције дуге заједничке историје, конкретно раздобља османске власти на Балкану”. Истовремено је наглашавао да би и Турцима било корисније да одустану од покушаја позитивног културно-политичког и симболичког валоризовања и инструментализовања раздобља које Срби листом доживљавају као окупацију. Не сме се подлећи османским жељама на нека посебна права да усмеравају садашњост и будућност потомака оних чијим су прецима вековима наплаћивали главарину.

Са доласком Ахмета Давутогла за шефа турске дипломатије, Турска је знатно активирала своју дипломатску активност према Сирији, Јерменији, Израелу и балканским земљама. Та политика изазивала је сумњу да Турска „тежи својеврсној обнови утицаја које је имала за време Отоманског царства”, односно такозваном неоосманizmu. Ту политику турски професор Мустафа Кибароглу је сматрао беспредметном, будући да би то било противно и Ататурковим и уставним принципима Републике Турске, који забрањују стварање отоманизма. Говорећи да је истина да Турска има „специјални интерес на Балкану”, професор Кибароглу каже да је разлог за то „од оних историјских и емотивних, до географских”, јер се југоисточна Европа налази између Турске и западне Европе. Генерална директорка одељења за Балкан и централну Европу Министарства спољних послова Турске Шенивар Олгун каже да је састанак политичких директора министарстава спољних послова земаља Процеса сарадње у југоисточној Европи показао да је тежиште свих активности на Босни и Херцеговини.

У вези са Босном и Херцеговином, турски министар спољних послова др Ахмет Давутоглу је на отварању конференције о османском наслеђу и муслиманској заједници Балкана рекао: „Дух Сарајева и дух Башчаршије је дух наше историје, наше заједничке историје. Сарајево није само обичан град. Без разумијевња Сарајева није могуће разумјети историју Балкана, нити културу Балкана”. Са победом АК партије председника Ердогана у новембру 2002. године, Давутоглу постаје кључни саветник турског премијера за спољну политику, креирајући једну нову спољну политику Турске. Давутоглу је као министар спољних послова од 2009. градио имиџ посредника и помирителја. У тој улози је путовао у Нови Пазар, да јавно мири бивше политичаре и чланове СДА Сулејмана Угљанина и Расима Љајића. Кад га је један дипломата упитао зашто је изненада „пао с неба” у Босну, одговорио је да се Турци нису „спустили падобраном”, него да су „у Босну дошли на коњима”.

Мењањем тона Анкаре у спољној политици, Ахмет Давутоглу је покушао да игра на две карте: настојање да се Турска наметне као регионална сила или умири савезнике, а у стратешком циљу уласка у Европску унију. Када су 2010. године најављене велике турске инвестиције у Србији, то су бодриле све велике силе. Неколико година после тога Турска се кретала „јасно пространом путањом која би требало да је позиционира као важну регионалну силу са још већим дугорочним програмима”. У том циљу на референдуму 2010. амандманима је промењен Устав у правцу јачања „цивилне контроле војске”, која је још од Ататурка била гарант очувања секуларног поретка и у међувремену војним ударима више пута заустављала процес реисламизације. Ердоган је свим средствима радио на сузбијању њеног дотадашњег положаја, услед чега се у затвору нашло више од 300 високих официра.

После савезништва Турске са Америком на Блиском истоку, Америка је подржала све јачи турски утицај на Балкану, где је у Румунији и Бугарској има-

ла огромне инвестиције. Истовремено се све више усмеравала на најјаче присуство у Босни и Херцеговини, Црној Гори, на Косову, које је признала као независну државу, те у Македонији. После 2010. године и ступања на снагу споразума о слободној трговини, она је међусобно увећана, а Турска знатно ојачала свој политички утицај у Србији. Од почетка 2011. године у Србији је легално почела да делује државна агенција ТИКА, која је, по правилу, најавила много веће инвестиције.

Како су Турска и Србија биле две кључне државе на Балкану, у вези са тим Владислав Бајц у књизи из 2008. и једном интервјуу за турски лист „Заман” каже да су Турска и Србија „постале жртве предрасуда и политичких експлоатација”. Турска је активно лобирала за интеграцију Србије у евроатлантске институције, али је Србија, као и Турска, била суочена са противљењем Немачке, која је највише зазирала од српско-турског приближавања. Истовремено, Немачка, која је снажно подстицала распад Југославије, противила се независној кључној држави Балкана, било да је то Србија или Турска. У Србији су неки чак сумњали да су се немачке руке криле иза провокација дуж граничног појаса Косова и Метохије, где су живели етнички Срби. Турску је посебно привлачила новостворена Република Српска у Босни и Херцеговини. У вези са тим је др Дарко Танасковић на округлом столу „Неоосманизам и Република Српска” рекао да се она може одбранити од неоосманизма апсолутним јединством српског народа. При томе је нагласио да је неоосманизам одавно реалност на Балкану, у споју – исламизма, туркизма и извесне новоимперијалне османске носталгије. Законодавна власт у Турској под исламистима је довела до појаве неоосманизма. На том округлом столу тадашњи премијер Републике Српске Милорад Додик оценио је да Турска у Босни и Херцеговини подржава бошњачко-муслимански интерес, са крајњим циљем да од Босне и Херцеговине „направи исламску државу на Балкану”. Тада је Срђа Трифковић сматрао да Република Српска треба да се опире „ревизији историје” на свим фронтима и инсистира на чињеници да је Турска представљала империјалну силу, те да је борба хришћана за ослобођење у XIX веку представљала процес антиколонијалне еманципације, а да неоосманизам за бивше османске поданике има исте конотације као неонацизам за Јевреје. Према Трифковићевом мишљењу, заједнички интерес неоосманске Турске и западних сила био је „ломљење Срба у целини, а посебно уништење Републике Српске”. Турска је, са Саудијском Арабијом, у рату у Босни и Херцеговини 90-их година XX века од имама Хомеинија преузела примат код босанских муслимана. Још раније, 1983. године, тужиоцу је посебно запала за око теза Алије Изетбеговића да „ислам мора бити друштвено уређење у свим земљама где живи исламско становништво” и да „упорно ствара услове како би Босна и Херцеговина једног дана била исламска република”.

Турски посланик Рифат Саит је 2011. изнео идеју о успостављању парламентарне скупштине балканских држава, БАЛАП, са седиштем у Измиру. Те

идеје различито су доживљене и тумачене не само у Сарајеву него и шире. У ту скупштину ушле би, осим Турске, Босна и Херцеговина, Србија, Црна Гора, Грчка, Бугарска, Румунија, Македонија, Албанија и Косово. Ту идеју балканског парламента др Дарко Танасковић је сматрао делом стратегијског „неоосманистичког покрета”. То је значило да се у савременим условима и модернијим политичким, економским и културним средствима „обнови доминантан турски утицај у областима Балкана које су некада биле у саставу Османског царства”. У вези са тим Танасковић је тврдио да се „Балкан у очима неоосманизма и даље доживљава као Румелија и као покушај стварања 'нове Румелије’”. Касније је иницијатор те идеје посланик Рифат Саит додао да „Турска жели да повеже цели Балкан и југоисточну Европу како би заједно превазишли разлике”, у чему је имао подршку турског премијера Ердогана и Европске уније. По њему, први чланови БАЛАП-а били би посланици, академци, писци, новинари и јавне личности. Али, с обзиром на турско третирање Косова као независне и суверене државе, Танасковић је сматрао да је за Србију такво удружење неприхватљиво, као и за Грчку, због Македоније.

После окретања Турске ка Блиском истоку, Кавказу и Балкану, приоритет је имала Босна, третирана као неодвојиви део турске стратешке политике, што је већина бошњачких муслимана очекивала деценијама. Без обзира на неоосманистичке димензије Турске, др Дарко Танасковић је сматрао да Србија опрезно мора сарађивати са Турском, као и све балканске државе, ради трајније стабилности, јер је она постала регионална сила у успону. Опрез се односио на идеолошку и симболичку неоосманистичку димензију турског односа према Балкану. И у рату у Босни и Херцеговини и у сукобу на Косову и Метохији и после њих, суштина турске политике на Балкану била је увек неоосманска, али форма и начин деловања знатно различит. Неоосманизам, актуелна спољнополитичка доктрина Турске, сматрао је Балкан својом изузетно важном интересном зоном, развијајући стратегију за повратак снажног утицаја на западне просторе некадашњег царства. Сад то више није било јатаганима и јаничарима, егама и беговима, харачем и хатишерифима, већ дипломатијом, религијом, културом и, наравно, капиталом, односно новцем који је у то време најлакше могао да погура ствари ка жељеном циљу.

Министар Ахмет Давутоглу, креатор турске спољне политике овог времена, у вези са „неоосманизмом” је за лист „Заман” из Истанбула рекао да верује да све чешће помињање те речи у контексту турског антагонизма на Балкану потиче „из осећаја нелагодности коју неки имају наспрам моћи Турске у региону, па се етикета користи као оруђе да би се проширио страх од мотива Турске”. У обраћању студентима сарајевског америчког универзитета рекао је „да разлике не смеју да буду препреке заједничке будућности”. Ако се Давутоглове речи и говор у Сарајеву могу сматрати најавом повратка, он и читав низ мера показују колико су Турци озбиљно схватили тај посао у вези са Сарајевом. Турци су све већу улогу имали у вези са Рашком облашћу, у непостојању

повезивања Новог Пазара са Сарајевом, Приштином, Беранама и другим. На југу Србије је све више инвеститора из Турске.

У односу на растући значај и самопоуздање Турске, тадашња званична политика Србије поставила се веома повољно. Србија је чак сматрала да треба да олакша турски „повратак” на Балкан. То се, изгледа, базирало на уверењу да ће Турска, жељна да се покаже као озбиљан партнер у очима Запада, играти на Балкану умирујућу улогу, контролишући и умирујући жеље и политику Бошњака и муслимана, а можда делимично и Албаније. При таквом виђењу ствари, Турска се појављује као фактор регионалне стабилности.

У амбицијама на Балкану Ердоган је тврдио да је Босна једна од 81 турске провинције и да је његова обавеза као премијера да брине о Сарајеву. Турска израстајућа политичка снага почивала је на економији. Предвиђало се да ће, као осамнаеста економска сила света, брзо стићи међу првих десет. Тај успех био је посебно брз откад је на власт дошла Партија правде и прогреса. У Београду у октобру 2010. председник Турске Абдулах Гул и председник Србије Борис Тадић констатовали су да две земље имају „најбоље односе у досадашњој историји”, истичући да су они „достигли ново стратешко партнерство”. За власти председника Бориса Тадића, Србија је постигла „историјски” ниво односа са Турском, која је третирана као стратешки партнер. Српски министар спољних послова Вук Јеремић и турски министар Ахмет Давутоглу састали су се четири пута за четири месеца, а са Свеном Алкалајем, министром Босне и Херцеговине, чинили су део трилатерале. Последица тих односа било је усвајање Резолуције о Сребреници у Скупштини Србије и потписивање Истанбулске декларације, што је у Републици Српској наишло на оштре критике. Познаваоци турских прилика упозоравали су на опрез. Једном је турски министар спољних послова Давутоглу рекао да Срби не би имали историју да није османских архива. Истовремено је више пута говорио да жели да сваки путник који крене из Басре може без икаквих граница доћи до Немачке, што је „грубо речено нека врста османског Шенгена”. У познатој Давутогловој књизи „Стратешка дубина” нема ни речи о стратешком партнерству са Србијом, али говори да су ослонци спољне политике Турске на Балкану Албанци и Бошњаци. Настојао је да редефинише статус Рашке и Републике Српске, коју је у својој књизи означио као „резултат српске политике етничког чишћења и привремено решење”. Турци Босну виде као турску предстражу према средњој Европи, а званично негирају да је то неоосманизам. Турској је Балкан важан само због Босне. С друге стране, према др Танасковићу, муслимани Србије, а посебно Бошњаци, традиционално у Турској виде своју духовну и културну матицу за коју су историјски и емотивно везани. Даље је истицао да они, и кад „гледају ка Сарајеву, на даљем хоризонту приказује им се Истанбул. Ако им је Србија грађански, а Босна и Херцеговина национални, Турска им је духовни, метафизички завичај”. Турска је такође била „нежна” према балканским муслиманима, којих је у Турској живело више од милион. И поред тога је др Танасковић био уверен

да Турска не може да дестабилизује политичке прилике у Санџаку, јер за стабилност сваког дела Србије одговорни су првенствено грађани Србије и држава Србија, који морају да се понашају у складу са истинским духовно-националним потребама.

У мировним понудама турског министра Ахмета Давутоглуа да у Новом Пазару измири Љајића и Угљанина, Зилкића и Зукорлића, био је пакт обећања, између којих и улагање у текстилну индустрију у Новом Пазару и путеве на југу Србије. Ту дипломатску офанзиву Турске на Србију бањалучки политичари и медији препознали су као неоосманизам. То гледиште је потврдио и сам Давутоглу доласком у Сарајево, носећи поруку Стамбола да је „османска окупација Босне и Херцеговине једна успешна прича коју треба поновити”. У том циљу је Давутоглу за илустрацију „успешне приче” узео Мехмед-пашу Соколовића, за кога је рекао да није било „данка у крви”, да би остао анонимно српско сељаче. Обнова турске везе деловала је као окретање од Европске уније, а предмодерни уздаси „за пустим турским као златним ваком босанских муслимана”. Ширење утицаја на босанском делу широког фронта добро је напредовало. Министар Давутоглу је због редовних годишњих сусрета Србије, Босне и Херцеговине и Хрватске, чији је координатор био турски председник Абдулах Гул, једном месечно гостовао у Сарајеву, не обазирећи се на узнемиреност Мостара и негодовање Бањалуке. Главни град Босне и Херцеговине, који је услед грађанског рата био по националној структури већ муслимански, све је више постајао турски. На све стране пружао се поглед на турске банке и осигуравајућа друштва, колеџе и факултете, турске агенције и ресторани, трговине и робне куће, школе турског језика и сл. Ипак, најделикатније су биле Ердоганове учестале изјаве „братске љубави према Сарајеву”. А кад је харизматични лидер са Босфора, после више година, „открио да му је Алија Изетбеговић оставио у аманет да брине о Босни и Херцеговини”, стигао је из Шехера одјек реиса и политичара Мустафе Церића, који узвикује: „Турска је бошњачка матица”.

Имајући у виду Ердоганову изјаву о аманету који му је оставио Алија Изетбеговић и његову обавезу да се брине о Сарајеву, др Дарко Танасковић сматра да је он у ширем смислу и Београд сматрао важним политичким центром с којим се рачуна, а Србију незаобилазним партнером у остваривању балканске политике своје државе. За неоосманисте су балкански муслимани потомци Османлија, а самим тим и штићеници Турске, која се присетила своје империјалне славе. На основу тога Турска је желела да се обнови на савремени начин, политичким, привредним и комуникацијским средствима, уз повремено дискретно подсећање и на респектабилну војну моћ. Ердоган и његови истомишљеници настоје да османску историјску географију Балкана преведу у реалну политичку географију обновљене турске моћи. На тој мапи важнији су Сарајево, Мостар и Нови Пазар од Београда.

Угледни српски оријенталиста др Дарко Танасковић сматра да је изјава бошњачког члана Председништва Босне и Херцеговине Бакира Изетбеговића

да је његов отац Алија Изетбеговић оставио турском премијеру Тајипу Ердогану Босну и Херцеговину у аманет, „национално недостојна и штетна и да значи посебно признање” да Бошњаци у Босни и Херцеговини „немају истинске политичке лидере”. У вези са тим Танасковић је сматрао да наведена изјава „не потврђује да ће се Турска више него до сада мешати у унутрашње односе Босне и Херцеговине”. Сматрао је да јачање Турске улоге на Балкану „не зависи од домаћих политичара, па ни од Бакира Изетбеговића”, да је то питање „искључиво у рукама званичне и незваничне Анкаре”, која одлучује на који ће начин остварити своје интересе на бившем југословенском простору, и која је уперила „свим силама да у Босни и Херцеговини максимално оснажи позицију бошњачког народа. Истовремено ту изјаву осуђује већина српских и хрватских званичника у Босни и Херцеговини и познатих историчара из регије. Из Републике Српске стигла је и порука да „Турска нема шта да тражи у Босни и Херцеговини”.

У јачању турске политике на Балкану премијер Тајип Ердоган је најављивао и војно цртање нових граница на Балкану. На штету Србије подржавао је самоодређење и афирмисао веће албанске државе, у ком циљу је видно помагао Албанцима, истичући да ОВК-а није била терористичка и побуњеничка организација. Истовремено је говорио о могућности распада Македоније уколико се не буду поштовала права Албанаца у тој држави. Са признањем Косова 2008. Турска је најавила интересовање за цео Балкан. На стогодишњицу Балканског рата 2012. године турски министар спољних послова Ахмет Давутоглу је у Скопљу изнео да сматра да ту годину треба прогласити „годином мира на Балкану”, додајући да културна разноликост на овим просторима мора бити сачувана, а економска сарадња ојачана”. Још је нагласио да „богатство у људском капиталу треба усмерити у економски напредак и регионалну сарадњу уместо у етничке сукобе”.

Турски председник Абдулах Гул је у вези са улогом Турске на Балкану и са пријемом Турске у Европску унију говорио: „Турска је балканска земља. Одлучни смо да уђемо у Европску унију”. Колико и како је Турска балканска земља говорило се на основу тога што се она у време Османског царства простирала скоро на цело полуострво, као да није било мира у Лозани 1923. године, на основу којег је обухватала само територију до реке Марице, укључујући и град Једрене, и по којем су Босфор и Дарданели били гранична линија Европе и Азије. Председник Гул је помињао неоосманизам, укључујући економску и културну инвазију и коришћење тих речи за оптужбе, то изричито оспоравао, говорећи: „То није реално. Ми немамо такве намере. Ми без обзира на број становника поштујемо суверенитет балканских земаља.” Указивао је да ће Турска ускоро доживети неку врсту експлозије економске сарадње у позитивном смислу. У вези са Србијом имао је у виду учешће у изградњи аутопутева, аеродрома, енергетског коридора, туризма. За српску јавност Србија и Балкан били су регион преко кога пролазе важни енергетски и саобраћајни коридори. Београд

је, као кроз историју, за Турску остао капија Европе, једна велика престоница највеће балканске државе.